

Til

Drøbak 18.11.2022

Administrasjonen i Frogn kommune,
Hovedutvalget for miljø, plan og bygg, sak 78/22 22/02187 dato 21.11.2022,
Formannskapet, sak 70/22 22/02187 dato 23.11.2022 og
Kommunestyret

**Innspill til behandling av forslag til budsjett/ handlingsprogram 2023-26
Punktet som omhandler å fjerne den halve byantikvarstillingen i Frogn kommune**

Bakgrunnen for dette brev fra Verneforeningen i Gamle Drøbaks (VGD) til Frogn kommunes administrasjon og folkevalgte er følgende tekst i forslag til handlingsprogrammet som nå skal behandles i ulike utvalg, formannskapet og kommunestyre:

«Byantikvar og kulturminnevern

Drøbak et antikvarisk spesialområde, med både lokale, regionale og nasjonale verdier. Et område vi vet at innbyggerne setter stor pris på, og engasjementet er stort både når det gjelder bevaring og utvikling. Frogn kommune har i mange år hatt byantikvar, og fikk tidligere støtte fra riksantikvaren til å opprettholde stillingen. Når stillingen nå foreslås tatt ned skal dette ikke medføre at fokuset på kulturminnevern og ivaretagelse av Gamle Drøbak skal svekkes. Det vil være viktig å opprettholde kontakt med nasjonale og regionale kompetansemiljøer, og oppgaver knyttet til kulturminnevern skal sikres ivare tatt på en hensiktsmessig måte.»

Verneforeningen vil uttrykke sin bekymring for at byantikvarstillingen fjernes.

Vi vil gjerne si noe om følgende:

- Gamle Drøbak - et nasjonalt kulturmiljø
- Byantikvarstillingen
- Evaluering av byantikvar
- Betydning for områdereguleringen Gamle Drøbak, vedtatt mars 2021
- Alternativ organisering uten byantikvar

Gamle Drøbak - Et nasjonalt kulturmiljø

Den eldre trehusbebyggelsen i Drøbak er grunnen til at Riksantikvaren har oppført Drøbak på sin liste over kulturmiljøer og tettsteder med nasjonal interesse. NB!-området er identisk med Gamle Drøbak, og er det største i Viken fylke. Den nasjonale interessen er knyttet til Drøbaks eldre 1700- og 1800-tallet bebyggelse og den eldre bade- og feriebyen fra rundt 1900. Gamle Drøbak har en betydelig bygningsmasse med ca. 900 bygninger i variert størrelse, bygningstyper og stilarter, derav ca. 450 bygninger oppført før 1900. Å forvalte dette store området krever omfattende faglig kunnskap og innsikt i bygningsvern både teoretisk og i praktisk tradisjonshåndverk. Drøbaks eldre trebebyggelse er fortsatt rik på historiske strukturer og detaljer, men dette er i dag under stort press.

Byantikvarstillingen

Det store flertallet av kulturminner med juridisk vern i Norge er hjemlet etter plan- og bygningsloven, og dette er i hovedsak kommunens lov. Frogn kommune har rollen og ansvaret for å forvalte den nasjonale kulturarven i Gamle Drøbak. Sånn sett er kommunens situasjon i kulturminneforvaltning unik. I 2014 valgte Riksantikvaren å gi 10 spesielle byer/kommuner i Norge midler for å opprette en byantikvarstilling. Frogn kommune var en av de utvalgte kommunene. Byantikvaren er den eneste ansatte i Frogn kommune som er dedikert til å ha spesiell kulturminnefaglig kompetanse og kunnskap. Stillingen er gjennom år blitt innarbeidet i kommunens interne system og med eksterne kontakter, for å ivareta det kulturminnefaglige perspektivet fra sak til sak.

VGD stiller seg svært kritisk til at kommunen nå foreslår å fjerne den ½ byantikvarstillingen fra organiseringen, som del av et sparetiltak i en anstrengt kommuneøkonomi. Det er påfallende og illustrerende at det er ivaretagelse av de sårbare kulturminneverdiene som nå må vike i realpolitikken, når verdier settes opp mot hverandre. For kulturminnevernet holder det ikke at kommunen kun smykker seg med og trekker fram i festtaler, at kommunen har noen av landets mest verdifulle kulturmiljø. Det som teller er hvordan kommunen forvalter og bevarer kulturminnene og verdsetter dem fra sak til sak i hverdagen. Verneforeningen forventer at Frogn kommune med de folkevalgte er ytterst skjerpet og bevisst hvilke konsekvenser det vil få å fjerne byantikvarstillingen for stedets nasjonale kulturmiljø.

Evaluerings av byantikvarstillingens betydning for Drøbak

I 2013 utførte Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) en undersøkelse om byantikvarens medvirkning og innflytelse i kommunale prosesser (NIBR- rapport 2013:14). Konklusjonen her var at generelt har kommunene med en intern byantikvar en integrert rolle i planprosessene som medfører at kulturminne blir bedre ivaretatt allerede tidlig i saksprosessen.

Erfaringen fra byantikvaren i Frogn er at byantikvarstillingen uten tvil har hatt stor betydning for å løfte kulturminnekompetansen i forvaltningen, slik også hensikten var da den ble opprettet i 2014. Slik byantikvaren opplever det, har det bidratt til å danne en bred forståelse i organisasjonen for hva, hvordan og hvorfor vi skal ivareta kulturarven i Frogn. Med stadig utskiftning av ansatte på plan- og byggesaksavdelingen vil det være et konstant behov for kulturminnefaglig kompetanse for å bidra til denne forståelsen innad i kommunen.

Betydning for områdereguleringen

Frogn har en relativt ny områderegulering for Gamle Drøbak, vedtatt i kommunestyret i mars 2021.

I motsetning til de to foregående planene er den nye områdereguleringen svært omfattende og skiller seg vesentlig fra de tidligere, ved i langt større grad å poengtere bevaring og forvaltning av **Drøbaks særpreget av nasjonal interesse**, og samtidig belyse utviklingsmulighetene som styrker områdetets kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter. Planen har et svært innholdsrikt plankart, og mange nyanserte bestemmelser både for eksisterende bebyggelse for bevaring av opprinnelig og historisk bygningsmateriale, samt

nybygg. Ved nødvendig vedlikehold og istandsetting skal dette skje i samsvar med historisk utførelse og med samme teknikk, så fremt det er praktisk mulig.

Forvaltning av disse bestemmelsene forutsetter en stor grad av kulturminnefaglig kunnskap, slik at bevaring og utvikling skjer på kulturminnenes premisser. Ved nybygg er krav om tilpasning til den eldre bebyggelse og stedstilhørighet i langt større grad enn tidligere nedfelt, uten at nybygg skal fremstå som kopi. Drøbak er ikke stedet for de generelle arkitektoniske trendene i tiden uten stedstilpasning. Det er altså viktig å erkjenne at en god plan for bevaring ikke er nok i seg selv. En del andre forhold må være på plass for at planen skal kunne realiseres. I utgangspunktet er kulturminnevern krevende både i bygge- og plansammenheng, siden ulike ønsker og verdier for arealbruk kan være uforenelig. Forvaltning av kulturminnevern i kommunal regi krever en kombinasjon av faglig kunnskap/kompetanse, jus og politisk vilje. Hver sak krever solid faglig kunnskap i alle ledd, fra tiltaket starter til det er utført, fra eier/tiltakshaver, utbygger og utførende til saksbehandler/rådgiver og de folkevalgte. For kommunens del ivaretas dette best med intern kunnskap og kapasitet på området.

Siden områdereguleringen er forholdsvis ny, er det nå særlig viktig at kommunens forvaltning fra sak til sak statuerer gode eksempler for hva det vil si å drive en god og forsvarlig kulturminnefaglig politikk i samsvar med gjeldende plan. Vi har registrert at kommunen allerede nå famler i saker innenfor Gamle Drøbak. Derfor er kulturminneforvaltningen i en sårbar fase før planen får «satt» seg. Her er byantikvarens rolle svært viktig.

Politiske beslutninger kan i tillegg innebære en usikker og sårbar situasjon i forhold til overordnede planer. For detaljregulering eller dispensasjon, er det svært viktig at formål og bestemmelser i områdereguleringen lojalt videreføres. Dette er det flere grunner til: For å skape forutsigbarhet gjennom styringsdokument og politiske vedtak, for å ha respekt for og lojalitet til tidligere demokratiske vedtak, som normalt er resultat av grundige og omfattende planprosesser som har beslaglagt fagkompetanse og politisk kapasitet over tid. Det hjelper lite om områdeplanen er aldri så god med tydelige bestemmelser, om de folkevalgte velger å markere egen politikk ved hvert enkelt vedtak, som ikke er i samsvar med overordnet plan. I Drøbak har vi sett eksempler på denne type vedtak over tid, som både undergraver planverktøyet og stedets karakter. Verneforeningen er derfor av den oppfatningen at byantikvarstilling heller bør utvides enn fjernes.

Alternativ organisering uten byantikvar

Formuleringen i Frogn kommunes handlingsprogram står det at: *«oppgaver knyttet til kulturminnevern skal sikres ivaretatt på en hensiktsmessig måte»*. Verneforeningen opplever at de folkevalgte er forelagt svært lite informasjon om konsekvensene av å fjerne byantikvarstillingen. Det stilles spørsmål om hva som ligger i betegnelsen *«en hensiktsmessig måte»*, av rutiner og organisering innad i kommunen for å ivareta de kulturminnefaglige arbeidsoppgavene. Verneforeningen ber om at saken utsettes til kommunen kan legge fram en evaluering av byantikvarens betydning, og en plan for alternativ organisering og forvaltning som viser tilstrekkelig dedikert faglig kompetanse på fagområdet. Det er viktig at

konsekvensene kommer tydelig frem, før de folkevalgte vedtar handlingsprogrammet som foreslår å fjerne byantikvarstillingen.

Konklusjon

Frogn kommune står ovenfor mange utfordringer. Etter Verneforeningens mening gjelder dette også ivaretagelse av alle de mange verdifulle kulturminnene og et kulturmiljø av nasjonal interesse som kommunen har ansvar for å forvalte. Vi er svært bekymret for hvordan kommunen skal makte å løse de store og krevende arbeidsoppgavene innen kulturminnevern på en forsvarlig måte, uten å ha en byantikvar, sentralt plassert i administrasjonen, med en solid og dedikert faglig kulturminnekunnskap og kompetanse. Den beste løsningen på dette er å opprettholde byantikvarstillingen, slik også Riksantikvaren vurderte dette i 2014.

Verneforeningen fraråder derfor kommunen på det sterkeste å vedta en handlingsplan som innebærer å fjerne byantikvarstillingen.

Vennlig hilsen

Halvor Jensen
Leder

Liv Lund Nygaard
Liv Lund Nygaard
Medlem av Teknisk Utvalg